

Zsidó Ferenc
KASZA, HA NEM VÁG*

Rövidesen benépesedett a kocsmá, a gazdák végeztek az esti munkákkal, fejéssel, kúrálással, s beugrottak a mindenestit bekapni. Azon, hogy Antit is ott találják, némiképp meglepődtek, a városi ifiúr (ahogy egymás közt emlegették) nem volt gyakori vendég itt – ami nem éppen dicsőségesre sikeredett bemutatkozását ismerve érthető volt. Mert hát: aki két-három pohárka után már cigánykereket hány, s kertsasokat ölelget, az inkább ne nagyon járjon kocsmába. Mert az itálnak, ugyé, vagy ember kell...

- No, mi újság, ifjúúr? Milyen a gyermekö fekvése? – kérdezte Antit kissé csúfondárosan az egyik gazda.

- Milyen gyermeké? – rebbent fel Anti.

Az egybegyűltek hangosan felröhögtek.

- Ezt csak úgy mondják, fiam! – szölt kioktatóan az előbbi kérdező, Anti pedig úgy érezte, elsüllyed a szégyentől. Azt hitte, arra gondolnak, hogy már fel is csinálta Gizust, vagy mi a fene...

- Ja, értem...

- Sok mindönt nem értesz te még, fiam!

- Hát, az meglehet... – dadogta kínosan Anti.

- Nem meglehet, hanem biztos!

- Ö-ö... Igen... igen...

- Osztán ügyeközzél! Olyan már nem tudsz lönni, mint égy rendös tanyasi embör, de égy kicsit megügyesüdhetsz még! Épp csak annyira, hogy ne légy olyan csámpás, mint most! – szölt egy másik gazda is somolyogva.

Látszott rajtuk, sportot üznek az ugratásából.

- S hát Gizus? Bévállik-é? – kérdezték aztán élcelödve.

- Bé hát!

- Akkor hát azért örvendesz úgy, mint varjú az akasztott embörnek...!

A gazdák cöccögve nevettek, az egyikük csúfondárosan megjegyezte:

- Az békap a lába közi, s neköd annyi, fiam...

* Részlet az *Anti* című, készülő regényből.

- Kitakar, betakar, fene tudja, mit akar... - tromfolt rá a másik.
- Azért nem éppen olyan vad fehérnép az, no! - nyögte Anti kínosan.
- Nem is arra gondoltam, hogy olyan vad vóna, hanem arra, hogy te olyan nyámnyila...

A többiek harsány röhögéssel jutalmazták a fricskát, Anti kezdte úgy érezni, újra céltáblává vált, s mivel még friss volt benne a korábbi felindultság, s ez az újabb szívatás már túl sok volt neki, kitört belőle a pulykaméreg. Dühösen felpattant az asztaltól:

- Édesanyjuddal szórakozzanak maguk, hallják-e?

A kocsmá hirtelen elcsendesedett, mindenki meglepődött Anti váratlan kirohanásán. Nem is igen értették, egy ilyen kis élcelődés miatt miért kapta fel úgy a vizet. Már a viccet sem érti? Egyszerre ellenséges hangulat támadt. A síri csöndben az előbbi gazda aztán csak annyit mondott:

- Anyánkot ejsze hagyjuk ki ebből...

S azzal már állt is fel a helyéről, de igen Anti is, kicsi, sovány ember volt a gazda; ezzel csak elbánok, gondolta megkönnyebbülten, hogy a következő pillanatban akkora pofont kapjon balról (persze, ő jobbról várta az ütést), hogy nekitántorodott az asztalnak, s összevegyült a székekkel. A gazda szétterpesztett lábakkal megállt előtte, majd amikor látta, hogy Antinak nemigen akarózik felkelni, megvetően legyintett, s csak annyit mordult:

- Gondóhattam vóna, hogy vereködni se tudsz...

Azzal, mintha mi se történt volna, visszaült a helyére. A többiek bólintottak, hogy igen, ezt így kellett elintézni; töltöttek neki, koccintás, fenékgig, s a következő percben már a termésről beszéltek, s arról, hogy ha nem hull egy kicsi eső, a sarjából nem lesz semmi.

Kihaszználva, hogy már nem figyelnek rá, Anti nemsokára feltápászkodott, és behúzott farokkal kisomfordált a kocsmából. Nyelte a könnyeit, szitkozódott, átkozta ezt a nyamvadt, nyomorult tanyát, s a percet, amikor úgy döntött, ide költözik. Az éjszakát a pitvarban töltötte, nem akarózott neki bemenni, Gizussal szembenézni. Sokáig nem tudott elaludni, tágra nyílt szemmel bámulta a végtelen augusztusi égboltot, és sóhajtozott. Bezzeg, nem tudott ott lenni senki a kocsmában az ő emberei közül, hogy pártját fogták volna!, morogta. (Ebbe a kategóriába sorolta az öreg Bíró Jánost és Nyíri Géza bát, akinek a minap odaadta a kaszáját, hogy verje meg, mert nem vág rendesen. De úgy látszik, ők nem járnak kocsmába, csak ezek a nagyszájúfélék).

Keze olykor ökölbe szorult, képzeletben egy vasrúddal ripityára zúzta annak a gazdának a fejét, és kéjesen nézte, ahogy kifordul az agyveleje. Aztán Gizust pofozta fel hat-hétszer, sűrű egymásutánsággal. Amikor látta, hogy ez sem lesz elég, feltápáskodott, lebotorkált a pincébe, s előkeresett egy üveg pálinkát. Milyen jó, dicsérte közben a jobbik eszét, hogy ide tettem, s nem a kamrába... Visszafeküdt, s szabályosan leszopta magát. Morcossága rövidesen elpárolgott, vihogni támadt kedve, aztán meglátott egy hullócsillagot, eszébe jutott kedvenc börtön-nótája, s teli torokból fújni kezdte: „Bevisznek a börtön ajtaján,/Kiugrom a budi ablakán,/Augusztusi hulló csillagok,/Huligán vagyok”. Érdekes módon ezúttal nem foglalkoztatta, hogy illik-e a székely tájba ez a dal. Nótáról nótára gyűjtött, előkerült a Kombiné, a kombiné, a csipkés kombiné, a Kis csónakom leng a Duna vizén, a Van nekem egy csíkos gatyám, a Raboknak öt perc a séta. A Hajmási Péter után aztán kifulladt, s egyik percről a másikra mély álomba merült. Arra ébredt, hogy a nap kackiásan a szemébe süt. Megpróbált feltápáskodni, erős szédülés és émelygés fogta el. Tekintete megakadt az üvegen: tartalmának több mint fele hiányzott. Megborzongott a látványtól, és sugárban hányni kezdett. Ettől egészen elgyengült, leült, fejét kezébe temette, szemét lehunyta. Már megint csillagokat látott, de ezúttal érdekes módon nem jutott eszébe kedvenc börtön-nótája. Félórásca teltével már elég erősnek érezte magát ahhoz, hogy felkeljen, elvászorgott a kúthoz, s jó alaposan megmosakodott. Aztán bement a csűrbe, az állatok után látott. Lassacskán helyrejött. Gondolatban végigpörgette a tegnapi történeket, gyászos leszereplését, fejét csóválta, fintorgott. Aztán megakadt a tekintete a mestergerendán, rajta nagyapja monogramja s egy évszám: D. A. 1939, s hirtelen újra előntötte valami megmagyarázhatatlan jó érzés, ugyanaz, ami kihozta ide. Na, állj meg, világ!, gondolta magában, megmutatom én... Nem futamodhatok meg, már csak nagyapám miatt se! Végig tudom csinálni...

*

Nyíri Géza bácsihoz egy fél liter pálinkával a hóna alatt indult, hogy elhozza a kaszáját. Könnyen rátalált az ételszerre, pedig azt gondolta, még mindig nem tud tájékozódni a tanyavilágban, hol a legközelebbi szomszéd legjobb esetben is fél kilométerre lakik, hol szűk völgyecskék

kanyarognak, nagyhátú dombok terpeszkednek, ahol keskeny ösvények keresztezik egymást, melyeken rövidíteni lehet, ha az ember egy-egy távolabbi dűlőre igyekszik dolgozni, hol az irányt csak egy-egy tudott fa, távolból villanó fémes háztető mutatja.

Az udvaron nem hallott matatást, benyitott hát a házba. Az öreg a konyhaasztal mellett állt, pityókát hámozott. A konyhában rendetlenség, s valami kellemetlen, savanykás szag.

- Gyere bé, fiam! - dörmögte.

- Egészséget, Géza bátyám! - köszönt hangosan Anti, a Gézát jól megnyomva.

- Nocsak! - mosolyodott el az öreg.

- S hát...?

- Ne sokat nézkelődj, fiam, amióta én vagyok az asszony is a háznál...

- Aha.

Az öreg legyintett, majd rövid hallgatás után megkérdezte:

- No, hol az a pálinka, fiam?

Anti gondolta, ez egyszer ő is visszavág:

- Egyszer hol a kasza!

- Jó helyen van az, ne félj!

- Láthatnám? - erősködött tovább.

- Nézhetöd is, fiam, de főleg dolgozni szoktak vele...

Anti látta, nem sokra megy az öreggel, elővette hát az üveget. Géza bácsinak egyszerre megvidámodott a tekintete:

- Poharat kapsz a kredencben, én ezt a pityókát addig odatöszöm föni.

Anti töltött, a leckéből tanulva csupán az öregnek, de az intett a szemével, hogy csak bátran, koccintottak, ittak, aztán Anti megint töltött, megint ittak. Csak ekkor telepedtek le az asztal mellé, kissé megnyugodva. Csak ültek, csendben, a poharat markolva, hagyták, hogy a pálinka melege átjárja bensőjüket. Közben hallgatták, ahogy a tűz lassan életre kel, s a pityóka alatt a víz sustorogni kezd.

- Meleg van! - mondta nemsokára az öreg, gyöngyöző homlokát megtörölve.

- Bizony! Nem is kellene most többet igyunk - bólogatott Anti -, inkább majd este, a jó hűvösön.

- Abbiza! - hagyta helyben az öreg, majd kisvártatva: - Tölts még!

Anti összehúzott szemmel nézett az öregre, aztán hümmentett, megvonta a vállát, s kézbe vette az üveget. Ittak, hallgattak. A pityóka csöndesen sustorgott a kályhán.

- Elkelve egy asszony a háznál. Szegény Birim nyolcadik éve, hogy elmönt - sóhajtott Géza bácsi párás tekintettel. Most nyoma sem volt rajta a fickós hetykeségnek, megtört öregembernek tűnt.

- Isten nyugtassa! - mondta Anti bizonytalanul.

- Amikor eltemettük, a lányom addig erősködött, hogy béköltöztem a városba.

- Tényleg? - csodálkozott Anti.

- De nem volt abban köszönet... - folytatta az öreg. - Nem tudtam megszokni a négy fal között.

- Nem csodálom...

- Csak kornyadoztam, nem kaptam a helyem. Osztán olyan másfél év után azt mondtam Terinek, lösz, ami lösz, én hazamönyök. Ő eleget rimázkodott, hogy maradjon édösapám, az Isten megfizeti, s faggatózott, mi nem tetszik, s hogy mi lösz velem, ki főz, mos réám; de én azt mondtam, egyet se féltsön, meglöszök valahogy.

- S azóta...

- Hat esztendő már eltelt, itt vagyok. Teri vajégyször kijön... Amíg erdő, s pálinka van...

Anti újra töltött, ezúttal csak Géza bácsinak, s felállt az asztaltól. Az öreg kihörpintette a poharat, s enyhén dülöngélő léptekkel kikísérte Antit. Aztán kihozta a csúrból a kaszát:

- Itt van, kapaszkodj belé!

Anti kézbe vette a szerszámot, élével maga felé fordította, s tanulmányozni kezdte. Bár nem értett a kaszaveréshez, azt nyomban látta, hogy a munka hagy kívánnivalót maga után: néhány kalapácsnyomban kipercent az él, máshol sorjás volt.

Elmosolyodott, nyelvével csattintott, s így szólt:

- Ez igen, Géza bátyám, mestermunka! Köszönöm!

- Ne köszönd, fiam! Használat előtt meg kell fenni!

- Persze, persze! Isten tartsa meg, bátyám!

- Tégöd is, fiam! S jegyözd meg jól - szólt, miközben kezét adott -, a kaszát nem karból kell húzni, hanem egész testtel kifordulva, lendíteni. Próbáld meg így, nagyobb lösz a szaporája. S még az erődből is marad egy szikra, ha este az asszonyt meg akarnád fogdosni.

Anti összerezcent, vajon mit tud ez az öreg, vörösödött el egyszerre, aztán, hogy zavarát palástolja, elfordult, s elsietett.

A kapuzábénak támaszkodva hosszan nézett utána az öreg, s mosolygott.

*

Hatkor kelt, s kaszálni indult. Ötkor szeretett volna, mert tudta, a nagyapja így szokott, de nem sikerült. Pedig elég hűvös volt az éjszaka a pitvarban – augusztus derekára itt fönn már kopogtattak az ősz hírnökei. Gizust továbbra is kerülte, s ő sem adta jelét a közeledés óhajának; a házba csak egyszer tette be a lábát, némi ruhát, s élelmet karisztolva. Nem tudta, meddig tarthat ez az állapot, igyekezett nem gondolni rá, elfoglalta magát a gazdaság körüli teendőkkal. A sarjuzás a legfontosabb most. Az kell a kecskéknak, a finom szálú, zsenge sarjú. Azzal lehet úri módon kitelelni őket. Mert a kecske kényes állat, nem úgy, mint a juh, a kórénak inkább csak merkel, s keservesen mekeg, sarjú kell annak és só.

Amikor az első rendbe beállt, a nap éppen kidugta szarvait a Szarvasfejtő mögül. Nagyot lendített, a kasza hersintve harapta a harmatos füvet. Antinak könnybe lábadt a szeme a gyönyörűségtől. Szapora tempóban haladt, egész testből kifordulva lendített, ahogy Nyíri bá tanította. Közben eszébe jutott nagyapja egyik mondása, és mosolyognia kellett: a kapálás ánkálás, a kaszálás sétálás, az aratás a dolog! Az első rendet könnyedén kivitte, a fordulóban patakkővel megfente a kaszát, közben még fütyörészni is kedve támadt. Elégedetten állapította meg, hogy jobban megy a munka, mint remélte. Ráfordult a második rendre, aztán a harmadikra, negyedikre, ötödikre. A hetediknél kezdte úgy érezni, kissé elállt a dereka, megállt pihenni. Tarisznyájában volt egy falás szalonna, kenyér, azt bekapta, a fonott korsóból vizet ivott rá, s aztán elheveredett. Tagjai egyszerre elnehezültek, elszundított. A meleg ébresztette, hűbazzmeg, gondolta, átaludtam a jó hűvös reggelt... Felserkent, de minden porcikája fáj, nehezező esett minden mozdulat. Húzta, húzta a kaszát, de egyre kisebb lelkesedéssel. Hátát égette a nap, egyre gyakrabban tekintgetett lefelé, a tanya irányába: hátha megszállta Gizust a szentlélek, s kihozza a delet, ahogy a kaszásnak dukál. De biza, hiába tekintgetett! Eszébe jutott, mit mesélt a nagyapja: hogy ember annál jobban nem tud

örvendeni asszonyának, mint mikor az megjelenik a föld végében a kantáros fazékkal. Már érezni lehet a jó kaszás leves, s a kapros palacsinta illatát. Nincs annál nagyobb gyönyörűség, mint mikor az első kanál gőzölgő, zsíros leves átjárja az ember gyomrát, mert hát kaszálás után olyan, de olyan éhes tud lenni az ember...

Egyre lankadtabban kaszált, a lendítések egyre erőtlenebbek, a rend egyre keskenyebb lett. Úgy érezte, válla, karja megszakad. Már nem volt elég a rend végén fenni, mindegyre fulladt bele a sarjúba a kasza. Mindegy, amíg fenek, kicsit legalább megpihenek, gondolta. Átkozta magát, amiért elaludt, a hűvösön kellett volna dolgozni, a harmatos fület jobban harapja a kasza...

Egy órácska múlva úgy érezte, teljesen kimerült. Talán mégse verte meg olyan jól a kaszát Nyíri Géza bácsi? Vagy vele van gond? Bizony, csak feleannyit sikerült levágni, mint tervezte, de ez most nem foglalkoztatta, csak enni és pihenni vágyott. Ledőlt a frissen vágott sarjúra, a reggeli nap sugarai jólesően melegítették a hátát. Most milyen lágyan tudtok simogatni, délben bezzeg már égettek szét!, pislogott a kalapja alól fölfelé. Jó tizenöt-húsz percet hevert így, míg érezte, hogy izmaiból lassan kimegy a merevség. Akkor feltápáskodott, kaszáját vállára kanyarította, bár legszívesebben bevágta volna egy bokorba. Le kellett volna ütni az élet a nyélről, ahogy szállításhoz dukál, de túl fáradt, s unott volt hozzá. Jó lesz ez így is, ejsze, nem lát meg senki, morogta maga elé, s ha meglát, az se számít; úgyis leszartam már a kalapács nyelét... Billegett hát vállán a kaszával a girbe-gurba ösvényeken, mígnem egy fordulóban megakadt az él egy fa ágában, ő nagy mérgesen nagyot rántott rajta, erre a kasza elszakadt nyakban. Hogy az a búbánatos...!, mekkora ökör vagyok!, futotta el a pulykaméreg. Hogy is mondta a nagyapja: nincs annál nagyobb szégyen, mint kaszát elszakítani – kaszálás közben. S hát szállítás közben? Az már túl van minden szégyenhatáron? Amikor gyermekkorában kaszálni tanította, mennyit mondta a nagyapja (úgy látszik, mégsem eleget): ne nyuvaszd meg azt a kaszát, fiam! Aki érti a csíziót, az nem szorítja a kasza nyelét, csak könnyedén, érzésből fogja, hogy ha az él megakad, a hátsó fogantyú fusson ki az ember kezéből. Aki érti a csíziót, nem így viszi haza a kaszát. Aki érti a csíziót... Aki érti... Aki...

Hazáig szidta magát, a kaszát, a sarjút, a kecskéket, az egész hóbelevancot.

Aztán ahogy befordult a kapun, egyszerre leszállt a lebje. Az ajtót tárva-nyitva találta, a házban rendetlenség, mintha valaki sebtében pakolászott volna:

- Az anyja! - futott ki a száján. - Ez lelépett!

- Gizus! - kiáltotta el aztán magát tétován, s még benézett a kamrába, majd a csűrbe is, de igazából tudta, fölösleges keresnie. Elment, nem búcsúzott. Így volt számára a legegyszerűbb. Nem kellett magyarázkodnia.

Anti azt se tudta, sírjon-e vagy kacagjon. Büszkeségét sértette némiképp, hogy immár azon férfiak közé tartozik, akiktől úgymond megszöknek a nők, ugyanakkor - bár ezt maga előtt se ismerte be szívesen - meg is könnyebbült. Kicsikét még hálás is volt Gizusnak. Megspóroltak egy kínos beszélgetést vagy egy patáliát.

Megvidámodva tekintett végig a ház szerény berendezésén, úgy tűnt, Gizus néhány személyes holmiján kívül semmit sem vitt magával. Csak este, lefekvéskor vette észre, hogy hiányzik a polcról az Aranytársoly című folyóirat két teljes évfolyama, ezen meglepődött, nem tudta, miért pont ezt vitte magával az asszony. A lapokat eléggé sajnálta, de összességében mégis úgy gondolta: olcsón megúszta a dolgot.

*

Gizus angolos távozásának másnapján Anti elindult, hogy vigye szét a hírt. Még mindig jobb - okoskodott magában -, ha én mondom el, úgy, ahogy akarom, mintha „magától” kapna lábra a pletyka.

Először is Nánás Gyurihoz vette az irányt. Pechére (vagy szerencsésére?) Gyurinál kisebbfajta csődület volt: méncsikót heréltek. Az ilyesmi mindig lázba hozta az embereket, kellett négy-öt markosabb legény a mén leteperéséhez, megbéklyózásához, de jöttek mások is bámészkodni, a ló erejét megcsodálni. Voltak emlékezetes herélések, amelyekről aztán évekig beszéltek, amikor a ló alaposabban megizzasztotta az embereket, amikor pipa ide, béklyó oda, az istennek se lehetett földre kényszeríteni az állatot, olyan is volt, hogy két emberben is kárt tett, az egyiknek az állat, másiknak a combcsontját rúgva szét, hogy a végén csípőfogóval kelljen megfogni az orrát, míg a fájdalomtól aztán ájultan terült el; az izgalomtól remegő emberek úgy megkötözték, mintha nem is ló, hanem legalábbis hétfejű sárkány lenne, s csak utána mertek a herélésbe fogni.

Ott voltak néhányan azok közül is, akik minap a kocsmában ingerkedtek vele, de – és ezt Anti megkönnyebbülten állapította meg – az, akitől a pofont kapta (a nevét nem tudta) nem volt köztük. Azon némiképp elcsodálkozott, hogy Bíró Jánost nem látja, tudta ugyan, hogy az öreg herélést nem vállal már, de a szakértelmére, tanácsaira esetleg szükség lehetett volna. Vajon miért nem szóltak neki?, morfondírozott magában. Köszönt (talán túl halkán), de ügyet sem vetettek rá, lekötötte őket az akció: Nánás Gyuri épp akkor készült beszorítani a pipába a rosszat sejtő, idegesen horkantó mén orrát. Úgy dukált, hogy ezt a gazda csinálja. Ha valami okból nem vállalta (mert félt, mert túlságosan sajnálta az állatot), került, aki odaálljon helyette, de akkor az a gazda le volt írva. Nánás Gyuri nem afféle ember volt, aki ilyesmit megengedett volna magának. Izzadó tenyerét hozzátörölte nadrágjához, bal kézzel összefogta a kantárszáron tartott mén lágy szájrémjé-orr részét, s egy gyors mozdulattal rácsavarta a pipát. A ló rövidet nyihogott kínjában. Ez a pipának nevezett szerszám igencsak egyszerű szerkezet volt: egy körülbelül harminc centis bot végére egy hurkot formáló bőrszija volt erősítve, azt kellett rátekeríteni a ló legérzékenyebb pontjára, s aztán szorítva feszesen tartani. Az erős fájdalomtól a lovak többsége mondhatni lebénul, kezes báránnyá válik, ki lehet kapni a lába alól, ezt követően már csak fogni kell a köteleket, s oda lehet engedni a szakembert a munka kényesebb részének elvégzésére.

Így történt most is. Nánás Gyuri biztos kézzel tartotta a pipát, összebéklyózták a ló jobb mellső-hátsó lábát, ahhoz a bal elsőt, s egy hosszabb kötéllel megkötötték a bal hátsó lábát, aztán egy erős mozdulattal kikapták a lába alól a talajt. A mén nem próbált ellenkezni, meg se nyikkant. Nánás Gyuri ráült a ló nyakára, úgy tartotta szorosan a pipát. Két segéd a bal hátsó lábat felhúzta a kötéllel, hogy a mészáros tudjon hozzáférni a herékhez. Igen, mészáros, mert Bíró János nyugdíjba vonulása óta nem volt állatfelcser a környéken, az itteniek egykettőre beleuntak a városi állatorvosokkal való programegyeztetésbe, a nekik való imádkozásba, és kezükbe vették sorsukat.

Anti elfordította a fejét. Mindig irtózott az ilyen látványtól. Eszébe jutott, egyszer neki kellett volna fognia a pipát, no, nem heréléskor, hanem csak patkoláskor, ami sokkal egyszerűbb történet; a nagyapja felrakta a lónak a pipát, rácsavarta, s át akarta adni Antinak, hogy ő tudja fölemelni a ló hátsó lábát a patkoláshoz, de ő ijedtében sírni

kezdett s elfutott. Amikor aztán nagy későre előmerészkedett (a patkoláson addigra rég túl voltak, a nagyapja a szomszédot hívta segítségül), a nagyapja csak annyit kérdezett tőle, inkább szomorúan, mint haraggal: Hogy lösz így embör belőled, fiam? És Antinak fáj a kérdés.

Pár perc múlva már a pálinkánál tartottak, a feszültség egykettőre felengedett, az emberek ittak, megeredt a szavuk, már élcelődni, kacagni is volt kedvük.

- Ej, te Gyuri, már láttam, hogy nem fogod elég szorosan azt a pipát, fölrug a ló, a mézárós elvétí a vágást, s véletlenül a Gazsi heréjit veti ki...!

- No-no, arra még szükség van!

- Hadd el, no, a szomszéd szívességéből gondjaiba vöszí az asszonyt...

- Megnézném azt én!

- Még megláthatod...

Évődtek egymással, röhörésztek. Aztán Anti is a figyelem középpontjába került, azzal, hogy visszautasította a második pohár pálinkát.

- Ha te fogtad volna a pipát, most meginnád! - heccelte Nánás Gyuri.

- Hadd el, biztos esténként issza meg Gizussal, hogy...

- Vele már nehezen! - vágott közbe Anti.

- Hogyhogy? - értetlenkedtek a gazdák.

- Úgy, hogy a tegnap elzavartam a háztól!

- El-é? S métt, te? - néztek rá kétkedően.

- Mert nem akart dolgozni!

- Helyetted? - csattant a kajánkodó kérdés.

Néhányan elröhintették magukat.

- Még lekvárt sem tudott főzni! - mondta kínlódva Anti.

- Az anyja! De egyebet tudott, nem?

- Hát...

- Ejsze még túl sokat is...

- Az egyszer bizonyos, hogy olyan fehérnép volt, fasszal nem lehetett jól tartani! - mondta Nánás Gyuri, és Anti végtelenül hálás volt neki. Úgy érezte, ezzel kimentette őt. Pedig hátra volt még egy kicsi.

- S hát mielőtt útra tötted vóna, legalább kicsit megigyongetted-é, no?

- Meg hát!

- Akkor jó - bólogattak somolyogva -, az asszonynak verés jár, ha nem öszi meg a levest...

- Az, az!

- S hát égy kicsit megfuttattad-é?

- Meg én!

Az emberek összenéztek, bólogattak. Majd Zöldi Máté bá, akit Bíró János révén ismert Anti, így szólt:

- Láttam én azt a futást... - Ami azt illeti, elég csöndös futás vót az... Csomaggal, kalapban, ahogy futni szoktak, ugyé...

- Milyenkor vót ez, bátyám? - kérdezte Pálfi Gazsi firtatóan.

Vele Gál Misinél, a juhos gazdánál találkozott Anti, már akkor az volt a benyomása, pedig csak két szót váltottak, hogy ritka rosszmájú ember.

- Röggelibe, ejsze olyan fél nyóc tájba... - válaszolta kimérten az öreg.

Gazsi összehúzta a szemöldökét, s ráreccsent Antira:

- Te akkor nem kaszálni vótál, he?

Anti úgy érezte, elsüllyed szégyenében, hogy lebukott.

-Ejszen nem vágott elég jól a kasza? - firtatta tovább Gazsi, egyre inkább élvezve a helyzetet és a szerepét.

-Vágott az, Nyíri Géza bácsival verettem meg... - mondta Anti kínlódvá.

- Arról tudok, de nem arra a kaszára gondótam...

- Hanem? - kérdezett vissza kissé bárgyún Anti, akit a csoda ölt meg, honnan tudják azt is, hogy Nyíri Géza verte meg a kaszáját.

- Én a másakra... - röhintette el magát Gazsi.

A többiek hangos kacagással díjazták a kijelentést. Úgy érezték, megérdemli ezt a városi ficsúr, ha már volt képe összeszűrni a levet azzal a szajhával (persze, volt ebben egy kis irigység is).

- Ejszen nem sok hasznát vötte a kaszádnak Gizus...? - heccelődött tovább Gazsi.

Anti elpirult. Részben a szégyentől, részben a méregtől. Hogy mit meg nem engednek maguknak ezek a góbék! Hogy mit meg nem enged ő nekik... Megpróbálta kivágni magát:

- Mi ez itt, kérem, vallatás?

- Azt nem így szoktuk csinálni! - mordult Gazsi, de Zöldi Máté bá leintette:

- Hadd el, fiam, ne bánts! Veri őt az Isten eleget...

Gazsi helybenhagyólag bölintott, kihörpintették poharaikat, kezét ráztak Nánás Gyurival, s dolguk után láttak.

Anti még maradt. Már csak azért is, hogy ne kelljen egy úton megindulni ezekkel. Irtózott attól, hogy további kérdéseket tesznek föl, s kétértelmű megjegyzéseket fűznek hozzá, mert ha valamihez, hát ahhoz nagyon értenek.

Nánás Gyuri tett-vett az udvaron, ő csak téblábolt, megpróbált nem útban lenni. Olyan elanyátlanodott állapotban volt, hogy Nánás Gyuri végül megszánhatta, mert együttérzően így szólt hozzá:

- Mocsok firma volt az a fehérség, tudom, ne félj!

Anti hálásan pillantott Nánás Gyurira:

- Egyszer az!

- Örülj, hogy megszabadultál tőle, mindégy, hogy te kergetted-é, vagy ő szökött...

- Hát...

- Máskor ügyelj, hogy mit mondasz, mert ezek megöletnek a csúfsággal!

- Persze, persze...

- Jobb, ha csöndbe maradsz, amíg jobban ki nem ismeröd magad. Ha égyáltalán meg akarod vetni itt a lábodat... Nagyapádot sokan szerették, de haragosa is vót...

- Aha...

- Te ne tetézd...

- Én-e? Hát én csak...

- A pinát, tudom, sajnálsz - folytatta Gyuri, meg se hallva Anti tétova közbevetését -, de ilyenbe még lehet részed. Különben pedig - tette hozzá vigyorogva -, eddig is úgy vót: ha elfogyott, nem vót!

Anti kényszeredetten elmosolyodott:

- E má' nagy igazság...

- No, most eriggy, láss dógod után! - fejezte be nagyot szusszanva Gyuri.

- Jó-jó... - mondta Anti némiképp összezavarodva, mégis megkönnyebbülten. Úgy érezte, képtelen eligazodni ezeken a darabos, ingerkedő embereken, s hogy nem tud olyanná válni, mint ők, akkor se, ha ez azt jelenti, nem is igazi székely.